

Undervisningsbeskrivelse

Stamoplysninger til brug ved prøver til gymnasiale uddannelser

Termin	Maj-juni 2026
Institution	Kolding Hf og VUC
Uddannelse	Hf3
Fag og niveau	Historie B – Kultur og samfundsfag
Lærer(e)	Jørn Wenzelsen
Hold	HfO-242408

Oversigt over gennemførte undervisningsforløb

Forløb 01	Vikingetiden
Forløb 02	Enevælde og oplysningstid
Forløb 03	Det svære demokrati
Forløb 04	Slavenation Danmark - Danmarks koloniale fortid
Forløb 05	Holocaust og folkedrab i historisk og nutidigt perspektiv
Forløb 06	Den kolde krig og dens ophør
Forløb 07	Fra fattighjælp til velfærdsstat
Forløb 08	Kvindesyn og trolddom
Forløb 09	Historieopgaven

01 VIKINGETIDEN

Forløbets indhold, fokus og faglige mål

Undervisningsforløbet om vikingetiden fokuserede på hovedlinjerne i Danmarks og Europas historie i perioden fra det 8. til det 11. århundrede. Det dækkede vigtige begivenheder som de første dokumenterede vikingeangreb i 793 og Harald Blåtands kristendomsaccept i 960-965 igennem bl.a. en metodisk-kritiske analyse af samtidige beretninger om hans omvendelse til kristendommen. Forløbet udforskede nationale og internationale samarbejdsrelationer igennem vikingernes rejser, bosættelser og kultur, herunder deres brug af floder og søveje samt etableringen af områder som Danelagen. Der blev også lagt vægt på periodens historiebrug og dens rolle i formningen af national identitet og politik. Undervisningsforløbet undersøgte vikingetidens betydning for Danmarks historie og Europas udvikling. Endelig fungerede forløbet som en introduktion til fagets identitet og metoder.

Kernestof

Hovedlinjer i Danmarks og Europas historie, nationale og internationale konflikter og samarbejdsrelationer.

Anvendt materiale

Kernestof

- Peter Madsen: Vores Danmarkshistorie, Indledning, Vikingesamfundet, Vikingetiden, 800-1050. Forlaget Columbus, 2022. (8,5 s.)
- DR TV: Historien om Danmark – Vikingetiden. (5 s.)
- Bjørn Matsen m.fl.: Vikinger - indsigt og udsyn s. 10-12, s 129-131. Forlaget Systime, 2008. (3 s.)
- Carl-Johan Bryld: Danmark – tider og temaer, Kristendommens sejr. Forlaget Systime, 2024. (2 s.)
- DR TV: Danernes store religionsskifte. (5 s.)
- Diverse korte kildeuddrag: Ottars beretning om sin rejse til Hedeby, Turtushi om Hedeby, Den Angelsaksiske Krønike for året 793, Ibn Fadlan om vikingernes skikke, Harald Blåtands kumler på den store Jelling-sten, brev fra pave Nikolaus d. 1. til kong Horik d. 2, 860. (1 s. i alt)
- Knud Ryg Olsen (red): Grundbog til Danmarkshistorien, Adam af Bremen om Haralds omvendelse, Widukind om Haralds omvendelse. Forlaget Systime, 2024. (2 s.)

Omfang:

- Samlet undervisningstid: 10,5 timer.

Arbejdsformer

Klasseundervisning, individuelt arbejde og gruppearbejde.

02 ENEVÆLDE OG OPLYSNINGSTID

Forløbets indhold,
fokus og faglige
mål

Undervisningsforløbet fokuserede på perioden i Danmark fra 1600-tallet til 1700-tallet og dens betydning for samfundsudviklingen. Det dækkede vigtige begivenheder i Danmarks historie som indførelsen af enevælden under kong Frederik 3. i 1660, "Struensee-affæren" og de sociale reformer og landboreformer, der fandt sted under enevælden. Forløbet udforskede også oplysningstidens ideer og bevægelser i Danmark, herunder betydningen af oplysningstænkere som John Locke, Adam Schmidt, Voltaire, Montesquieu og Rousseau samt en metodisk-kritisk analyse af Struensees kritik af den enevældige administration. Der blev der lagt vægt på enevældens politiske struktur og reformernes indflydelse på samfundet, herunder stavnsbåndets ophævelse og landboreformernes konsekvenser.

Kernestof

Hovedlinjer i Danmarks, Europas og verdens historie, forandringer i levevilkår, teknologi og produktion.

Anvendte
materialer

Kernestof

- Carl-Johan Bryld: Danmark – tider og temaer, Enevælden indføres, Den nye enevældestat, Moderniseringen af staten, Mod rationalisme og oplysning, Den oplyste enevælde, De store landboreformer, Bondens frigørelse og Reformernes resultater. Forlaget Systime, 2024. (10 s.)
- Carl-Johan Bryld: Danmark – tider og temaer. Interview med Michael Bregnsbo: Hvad er enevælde. Forlaget Systime, 2024. (1 s.)
- Carl-Johan Bryld: Danmark – tider og temaer. Interview med Erland Porsmose: En typisk dansk landsby, Landsbyernes alder og Om fællesskab og udskiftning. Forlaget Systime, 2024. (5 s.)
- Inge Adriansen m.fl.: Fra oplysningstiden til europæisk ekspansion, Oplysningstiden, Menneske og samfund. Gyldendal, 2016. (3 s.)
- DR TV: Historien om Danmark: Enevælde og oplysningstid. (5 s.)
- DR TV: Dengang vi var bønder [1:6] - Fæstebonde. (5 s.)
- Carl-Johan Bryld: Danmark – tider og temaer, Johann Friedrich Struensees forsvarsskrift, 1772. Forlaget Systime, 2024. (2 s.)
- Nikolaj Arcel (instruktør): En kongelig affære. Nordisk Film Distribution A/S, 2012. (20 s.)

Omfang

Samlet undervisningstid: 10,5 timer.

Arbejdsformer

Klasseundervisning, individuelt arbejde og gruppearbejde.

03 DET SVÆRE DEMOKRATI

**Forløbets indhold,
fokus og faglige
mål**

Undervisningsforløbet fokuserede på udviklingen af demokrati i Danmark fra midten af 1800-tallet og frem. Det dækkede vigtige begivenheder som den danske revolution i 1848, indførelsen af Grundloven i 1849 og etableringen af parlamentarisme i 1901. Forløbet undersøgte også andre demokratiske milepæle, såsom udvidelsen af valgretten til kvinder og tjenestefolk i 1915, herunder en metodisk-kritisk analyse af argumenterne imod kvindelig valgret. Der blev lagt vægt på de sociale og politiske omvæltninger i perioden nationalt og europæisk, samt på forskellige revolutionstyper og demokratiets udfordringer. Undervisningsforløbet undersøgte betydningen af disse begivenheder for udviklingen af demokrati og samfund i Danmark.

Kernestof

Hovedlinjer i Danmarks, Europas og verdens historie, styreformer, herunder demokrati og demokratiseringsprocesser.

**Anvendte
materialer**

Kernestof

- Carl-Johan Bryld: Verden før 1914 – i dansk perspektiv. Revolutionernes epoke 1776-1848. Forlaget Systime, 2024. (2,5 s.)
- Andreas Bonne Sindberg m.fl.: Kampen om det gode samfund, Fra enevælde til demokrati – Grundloven 1849. Systime, 2024. (3,5 s.)
- Carl-Johan Bryld: Danmark – tider og temaer. Partierne dannes: Venstre og Højre, Kampen om parlamentarismen 1875-1901 og Et politisk system formes. Forlaget Systime, 2024. (5,5 s.)
- Chakravarty, D. & Mortensen, H. (2014). 2: 1850-1915 Fra grundlov til stemmeret. De danske kvinders historie. Systime. <https://kvinder.systime.dk/?id=122>
- Bodil Olesen: Kvindelig valgret 1849-1915. Danmarkshistorien.dk., 2017. (2 s.)
- DR TV: Historien om Danmark: Grundloven, folket og magten. (5 s.)
- DR TV: Kvindens valgret 100 år (1 s.)
- Aarhus Universitet: Miniforedrag med Anne Engelst Nørgaard – Historien om de 7 F'er. Danmarkshistorien.dk, 2013. (1 s.)
- Aarhus Universitet: Carl Ploug i Landstinget om kommunal stemmeret til kvinder. Danmarkshistorien.dk., 2014. (2,5 s.)

Omfang

Samlet undervisningstid: 10,5 timer.

Arbejdsformer

Klasseundervisning, individuelt arbejde og gruppearbejde.

04 Slavenation Danmark - Danmarks koloniale fortid

Forløbets indhold, fokus og faglige mål

Undervisningsforløbet fokuserede på Danmarks rolle i slavehandlen. Det dækkede vigtige begivenheder i Danmarks, Europas og verdens historie om kulturmøde mellem europæere og afrikanere; etableringen af den danske kolonisering af De Vestindiske Øer. Desuden en metodisk-kritisk analyse af Christian 7.s forbud mod slavehandlen i 1792. Forløbet undersøgte også betydningen af samspillet mellem den danske enevælde og aktører som Ernst Schimmelmann og diskuterede spørgsmålet om, hvorvidt historiefaget kan medvirke til at forstå og løse problemer i nutiden, herunder om Danmark bør påtage sig ansvar og give en officiel undskyldning for sin rolle i slavehandlen.

Kernestof

Centrale udviklingslinjer og begivenheder i Danmarks, Europas og verdens historie, kulturer og kulturmøder i Europas og verdens historie, globalisering, indsigt i hvordan historiefaget kan medvirke til at forstå og løse problemer i nutiden.

Anvendte materialer

Kernestof

- Halberg, R. L. & Coley, B. R. (2026). Kapitel 2: Kolonisering, sukker og slaveri. Dansk Vestindien. Frydenlund. <https://danskvestindien.ibog.frydenlund.dk/?id=130&loopRedirect=1>
- Halberg, R. L. & Coley, B. R. (2026). Kapitel 9: Slaveriets endeligt. Dansk Vestindien. Frydenlund. <https://danskvestindien.ibog.frydenlund.dk/?id=139>
- Halberg, R. L. & Coley, B. R. (2026). Kapitel 5: Livet på øerne som slavegjort og fri. Dansk Vestindien. Frydenlund. <https://danskvestindien.ibog.frydenlund.dk/?id=135>
- Danielsen, K. B., Grubb, U., Hansen, L. P. V., Hemmersam, K., Ipsen, P., Jensen, J. M., Jensen, K. V., McGuire, B. P. & Ørsted, P. (2019). Kolonisering. Fokus – kernestof i historie 1. Fra antikken til europæisk ekspansion. Gyldendal. <https://fraantikkentileuropaeiskekspansion.systeme.dk/?id=137>
- Aarhus Universitet: Miniforedrag - dansk kolonihistorie. Danmarkshistorien.dk, 2011. (1 s.)
- DR TV: Slavenation Danmark, afsnit 1, Slavenation Danmark, afsnit 2 (10 s.)
- Kristian Iversen m.fl.: Danmarkshistorie mellem erindring og glemsel: Dansk angerpolitik - eller mangel på samme? Forlaget Columbus, 2024. (2,5 s.)
- Aarhus Universitet: Forordning om negerhandlen, 16. marts 1792. Danmarkshistorien.dk, 2022. (1,5 s.)

Omfang

Samlet undervisningstid: 7,5 timer.

Arbejdsformer

Klasseundervisning, individuelt arbejde og gruppearbejde.

05 Holocaust og folkedrab i historisk og nutidigt perspektiv

Forløbets indhold, fokus og faglige mål

Undervisningsforløbet fokuserede på Tysklands turbulente periode fra efter Første Verdenskrig til Nazitysklands opståen med perspektiver til Holocaust. Centrale begivenheder som Versaillestraktaten i 1919, Weimarforfatningens indførelse og Hitlers vej til magten blev fremhævet. Begreber som propaganda, polarisering og antisemitisme udforskedes også. Forløbet inkluderede også arbejde med holocaust som anvendes ift. erindringspolitik.

Kernestof

Hovedlinjer i Danmarks, Europas og verdens historie, styreformer, herunder demokrati og demokratiseringsprocesser, politiske ideologier, herunder ideologiernes kamp i det 20. århundrede, Holocaust, nationale og internationale konflikter og samarbejdsrelationer, indsigt i hvordan historiefaget kan medvirke til at forstå og løse problemer i nutiden. Erindringspolitik og historiebrug. Til sidst stillet spørgsmål: Hvorfor kom Hitler til magten? Anvendt "aktør"- og "struktur"- begreber til at komme med årsagsforklaringer.

Anvendte materialer

Kernestof

- Carl-Johan Bryld: Verden efter 1914 – i dansk perspektiv., Versaillestraktaten, Økonomisk krise efter Første Verdenskrig, Fire økonomiske faser 1918-1939, Erstatningsproblemet, Verdenskrisen 1929, Politisk polarisering, Tyskland: Weimarrepublikkens svaghed, Modstanden mod Weimarrepublikken, Hitler og nazistpartiet, Hitlers vej til magten, Hitler danner regering 1933, En nazistisk étpartistat. Forlaget Systime, 2022. (16 s.)
- Berlau, S. & Thuge, S. (2026). 2. Hvad er folkedrab?. VEJEN TIL FOLKEDRAB. Columbus. <https://vejentilfolkedrab.ibog.forlagetcolumbus.dk/?id=131>
- Berlau, S. & Thuge, S. (2026). 20. Efter Holocaust. VEJEN TIL FOLKEDRAB. Columbus. <https://vejentilfolkedrab.ibog.forlagetcolumbus.dk/?id=149>
- Berlau, S. & Thuge, S. (2026). 6. Propaganda til folket. VEJEN TIL FOLKEDRAB. Columbus. <https://vejentilfolkedrab.ibog.forlagetcolumbus.dk/?id=135>
- Berlau, S. & Thuge, S. (2026). 9. Krystalnatten. VEJEN TIL FOLKEDRAB. Columbus. <https://vejentilfolkedrab.ibog.forlagetcolumbus.dk/?id=138>
- Michael Bork: Beskrivelse af fiktiv tysk familie og deres økonomiske og sociale udfordringer i henholdsvis 1928 og 1932. (1,5 s.) samt rollespil om det politiske liv i Weimarrepublikken (3,5 s.). Materialet er skrevet til dette undervisningsforløb.

Supplerende materiale:

- Brask, Morten og Siri Aronson "Jøden og Arieren". 1997.

Omfang

Samlet undervisningstid: 12 timer.

Arbejdsformer

Klasseundervisning, individuelt arbejde og gruppearbejde. Desuden indgik et rollespil, hvor kursisterne skulle repræsentere Weimarrepublikkens politiske partier og samarbejde om at løse Tysklands udfordringer.

06 Den kolde krig og dens ophør

Forløbets indhold, fokus og faglige mål

Undervisningsforløbet startede ud med interesseforskelle mellem USA og Sovjet efter Anden Verdenskrigs ophør. Herunder forskellige politiske ideologier og økonomiske systemer, samt begreber som bipolaritet og inddæmning.

Forløbet belyser både de internationale konflikter - Cubakrisen - og hvorfor Danmark valgte at blive medlem af NATO og dermed indlemelse i Vestblokken. Forløbet vil også have fokus på Sovjetunionens sammenbrud og dermed den kolde krigs ophør. Og til sidst vil der være fokus på Ukraine-krigen og Putins revanchisme og brug af historien (historiebrug).

Kernestof

Hovedlinjer i Danmarks, Europas og verdens historie, styreform, herunder demokrati, politiske ideologier, herunder ideologernes kamp i det 20. århundrede, nationale og internationale konflikter og samarbejdsrelationer.

Anvendte materialer

Kernestof

- Carl-Johan Bryld: Verden efter 1914 – i dansk perspektiv: Den kolde krig. Modsætningerne mellem de tidligere allierede, Europas deling 1944-1949, "Folkedemokratiseringen" af Østeuropa, To tyske stater, Trumandoktrinen og Marshall-planen, Jerntæppet krakelerer 1970-1991, Ukraine, Rusland og Vesten, Francis Fukuyama: Historien er slut, 1989. Forlaget Systime, 2024.
- Bryld, C. (2013). Danmark - temaer. Danmark - tider og temaer. Digital danmarkshistorie. Systime. <https://danmark.systime.dk/?id=198&MP=178-466>, "Den danske sikkerhedspolitik"
- Dr.dk (2010). "Fjenden kommer: Stevnsfortet".

Omfang

Samlet undervisningstid: 10,5 timer.

Arbejdsformer

Klasseundervisning, individuelt arbejde og gruppearbejde.

07 FRA FATTIGHJÆLP TIL VELFÆRDSSTAT

Forløbets indhold, fokus og faglige mål

Undervisningsforløbet så på udviklingen af socialpolitikken i Danmark fra 1800-tallet til oprettelsen af velfærdsstaten. Fokus var i høj grad samspillet mellem individ og samfund, herunder spørgsmålet om selvforskyldt fattigdom og overgangen fra natvægterstat til velfærdsstat, industrialisering og urbanisering. Kernepersoner som Ernst Hansen og K.K. Steincke samt begreber som værdigt og ikke-værdigt trængende og socialreformer var centrale. Tillige fokus på velfærdsstatens udvikling efter 2. verdenskrig. Velfærdsstatens udvidelse, velfærdsstaten i krise og velfærdsstatens nyorientering i 1990erne.

Kernestof

Hovedlinjer i Danmarks, Europas og verdens historie, forandringer i levevilkår, teknologi og produktion, politiske ideologier, herunder ideologernes kamp i det 20. århundrede, nationale konflikter og samarbejdsrelationer.

Anvendte materialer

Kernestof

- Andreas Bonne Sindberg m.fl.: Kampen for det gode samfund - Historie, samfund, religion. Den gode stat - fra natvægterstat til velfærdssamfund. Forlaget Systime, 2024. (2 s.)
- Michael Bork: Velfærdstatsstatens rødder, Steinckes socialreform, Velfærdsstaten folder sig ud. Materialet er skrevet til dette undervisningsforløb. (5 s.)
- DR TV: Historien om de fattige 1:4 – 1870-1920, Historien om de fattige 2:4 – 1920-1950, Historien om de fattige 3:4 – 1950-1974. (15 s.)
- Inge Adriansen m.fl.: Fra oplysningstid til europæisk ekspansion. Velfærdsstatens rødder, Mellemløbet - et socialpolitisk nybrud, De håbløst lange køer af arbejdsløse. Forlaget Systime, 2016. (6 s.)
- Carl-Johan Bryld: Danmark – tider og temaer, Omsorg og uddannelse. Systime, 2024. (3,5 s.)
- Aarhus Universitet: Junigrundlovens §89. Danmarkshistorien.dk, 2016. (0,5 s.)
- Michael Bork: "Hos fattigvæsnets" – et rollespil, jeg har skrevet særligt til dette undervisningsforløb. (2 s.)

Omfang

Samlet undervisning: 10,5 timer.

Arbejdsformer

Klasseundervisning, individuelt arbejde og gruppearbejde. Desuden indgik et rollespil, hvor kursisterne skulle genopføre, hvordan fattige skulle søge om fattighjælp, inden Steinckes socialreform og indførelsen af retfærdighedsprincippet i dansk socialpolitik.

08 Kvindesyn og trolddom

Forløbets indhold,
fokus og faglige
mål

Et undervisningsforløb med fokus på reformationen, den katolske kirke i krise og ikke mindst: heksetro og hekseforfølgelse. Desuden besøgt heksemuseum i Ribe.

Kernestof

Dansk historie og identitet, historiefaglige begreber og metoder,

Anvendte
materialer

Kernestof

- Bryld, C. (2013). Danmark - tider og temaer. Digital danmarkshistorie. Systemtime. <https://danmark.systemtime.dk> "Den lutherske reformation", "Fra oprør til ortodoksi", "Et samfund i vækst".

Omfang

Samlet undervisningstid: 10 timer.

Arbejdsformer

Klasseundervisning, individuelt arbejde og gruppearbejde.

09 HISTORIEOPGAVEN

Forløbets indhold,
fokus og faglige
mål

Dette undervisningsforløb havde to primære formål: at udvikle kursisternes evne til at arbejde med, herunder formidle og remediere, historiefaglige problemstillinger og at introducere dem til de formelle krav ved den større skriftlige opgaver på Hf (SSO). Gennem skrivningen af en 5-8 siders opgave dykkede kursisterne ned i historiske emner fra undervisningen ved hjælp af fagets begreber og metoder, hvor de i indledningen til deres opgaver blev bedt om at begrunde formidlingsmæssige valg. Opgaveformulering var følgende:

1. Der ønskes en redegørelse af mellemkrigstidens socialpolitik med hovedfokus på skønsprincippet og retsprincippet.
2. Dernæst ønskes en analyse af hvilke udfordringer Danmark stod over for i 1930'erne og hvordan Kanslergadeforliget skulle løse disse udfordringer. I din analyse inddrag kilderne "Kristeligt Dagblad, 31. Januar 1933" og "Ernst Hansen livet som arbejdsløs"
3. Til sidst ønskes en diskussion af hvilke dilemmaer "Tysklandsarbejderne" stod over for under den tyske besættelse af Danmark. Endvidere vurder hvor brugbart dokumentaren "Tysklandsarbejdere" og dilemmaspilet "Fattiggård eller fjendeland" er til at belyse emnet.

Kernestof

Historiefaglige begreber

Anvendte materialer

- Kernestof**
- Adriansen, I., Andersen, L., Branner, H., Friisberg, C., Grubb, U., Hemmersam, K., Holten, B., Langen, U., Lykke-Kjeldsen, C., Roslyng-Jensen, P. & Seidelin, M. (2019). Fra fattighjælp til velfærdsstat. Fokus - kernestof i historie 2. Fra oplysningstid til europæisk integration. Gyldendal. <https://fraoplysningstidtileuropaeiskintegration.systime.dk/?id=138>

Omfang

Samlet undervisningstid: 14 timer. Kursisterne brugte desuden tid uden for undervisningen. Vi arbejder lektieintegreret på min skole, og jeg må derfor ikke give mine kursister læselektier for, men skriftlige opgaver som historieopgaven er undtaget fra dette krav.

Arbejdsformer

Klasseundervisning, individuelt og projektorienteret arbejde.

10 SYNOPSISSTRÆNING

Forløbets indhold, fokus og faglige mål

Dette forløb havde til formål at forberede eleverne på den fællesfaglige mundtlige eksamen i kultur- og samfundsfaggruppen (KS) gennem synopstræning. Eleverne arbejdede med flerfaglige problemstillinger inden for temaer som religionsfrihedens grænser, ytringsfrihed og tryghed i velfærdsstaten. Forløbet havde fokus på at udvikle elevernes evne til at formulere en problemformulering, opstille arbejdsopgørelse, udvælge og anvende relevant materiale samt inddrage viden og metoder fra de tre fag: samfundsfag, religion og historie. Forløbet lå både på 1. Hf. og 2. Hf.

Kernestof

Flerfaglige problemstillinger.

Anvendte materialer

Kernestof

- Materialesæt: *Grænser for religionsfriheden*, herunder bilagene Grundlovens paragraffer om religion fra Danmarkshistorien.dk, Uddrag af FN's Børnekonvention fra Børnerådets hjemmeside, Isabella Arendt: Barnets tro bestemmes af forældrene fra Kristelig Dagblad (i alt 3 sider).
- Materialesæt: *Tryghed*, herunder bilagene Uddrag fra Socialdemokratiets valgprogram "Fremtidens Danmark" (1945) fra Danmarkshistorien.dk, Tryghedsmåling 2023 – "Udbredte bekymringer" fra Trygfonden, Befolkningsfremskrivning 2020 fra Danmarks Statistik og Etikken i det fælles ansvar fra tidsskriftet Kirke & Samfund, 3. marts 2022 (i alt 3 sider).
- Materialesæt: *Ytringsfrihed*, herunder bilagene Uddrag af Danmarks Riges Grundlov af 5. juni 1953 fra Lex – Danmarks Nationalleksikon, Ekkokammerets elendighed fra Jyllands-Posten, 11. september 2020, Mediernes udvikling i Danmark fra Kulturministeriet, 2021, Debatten om ytringsfrihed har nu også ramt folkekirken fra Kristeligt Dagblad, 16. februar, 2024 (i alt 4 sider).

Omfang

Antal sider: 10 sider. Samlet undervisningstid: 15 timer.

Arbejdsformer

Projektorienteret arbejde.